

Вільчак Ярина Михайлівна

*здобувач відділу міжнародного права та порівняльного
правознавства Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАНУ,
викладач кафедри конституційного та адміністративного права
Юридичного факультету Тернопільського державного економічного
університету*

Поняття та класифікація спеціалізованих економічних установ системи ООН

В сучасній системі міжнародно-правового регулювання економічних відносин надзвичайно важливу роль відіграють міжнародні економічні організації, особливо спеціалізовані економічні установи системи ООН. Система ООН складається з цілої низки спеціалізованих та допоміжних установ, кожна з яких призначена для діяльності в певній сфері. Такий спеціалізований поділ дозволяє установам максимально сприяти співпраці держав у кожній окремо взятій галузі. В умовах постійного наукового прогресу, що відкидає одні держави далеко назад від інших – розвинутих в технічному, а відповідно й економічному, плані – одне з провідних місць серед спеціалізованих установ ООН займають економічні. Беручи до уваги те, що ООН є не тільки найбільш представницькою (до її складу входять понад 190 держав), а й єдиною універсальною організацією, що має на меті підтримання міжнародного миру та безпеки, можна стверджувати, що саме спеціалізовані економічні установи ООН відіграють надзвичайно важливу роль серед економічних організацій, адже саме вони регулюють відносини в сфері економіки між державами-членами цієї універсальної організації,

тобто є тією ланкою, що з'єднує провідні держави та держави з нижчим рівнем розвитку. Система спеціалізованих економічних організацій ООН є найрозгалуженішою, що потребує спеціального дослідження поняття та класифікації цих установ.

У науці міжнародного права питання, пов'язані з правовим статусом та особливостями функціонування спеціалізованих установ ООН, досліджувалися такими юристами-міжнародниками як О.О.Шибасєва, С.Б.Крилов, С.А.Малінін, М.Поточний, В.Моравецький, Лабейри-Менахем, Т.М.Циганкова, Т.Ф.Гордєєва, О.Г.Зайцева, К.Кольяр, І.Н.Герчикова та багато інших. Проте всі вони по-різному класифікують спеціалізовані установи ООН. В той же час слід зазначити, що в їх працях відсутня єдина класифікація спеціалізованих установ ООН, не говорячи вже окремо про установи економічні. Метою даної публікації є дослідження поняття та класифікації спеціалізованих економічних установ.

Спеціалізовані установи ООН є відносно новим явищем у міжнародному праві. Їх прообразом були міжнародні адміністративні союзи, котрі почали з'являтися в другій половині XIX століття. Після закінчення Першої Світової війни Ліга Націй зробила спробу зосередити діяльність міжнародних адміністративних союзів під своїм керівництвом. Статут Ліги Націй у п. 1 ст. 24 передбачав, що під керівництвом цієї організації повинні бути всі міжнародні бюро, вже створені колективними договорами, якщо сторони-учасники цих договорів на таке погодяться, і що всі міжнародні бюро та всі комісії з врегулювання питань міжнародного значення, котрі будуть створені пізніше, також повинні бути під її керівництвом (п.1 ст.24 Статут Ліги Націй) [1, 73]. Проте її наміри не здійснилися, і суттєвим недоліком системи Ліги Націй стала відсутність вищого координаційного органу. Протягом всього існування цієї організації адміністративні союзи залишалися повністю самостійними. Їх зв'язок з Лігою Націй обмежувався лише обміном інформацією з її секретаріатом [2, 125]. Саме на цьому етапі вже

з'явилися перші адміністративні союзи економічного характеру, що надалі перетворюються у спеціалізовані установи ООН. Це Всесвітній поштовий союз, Міжнародний телеграфний союз, Міжнародний союз залізничних сполучень та інші.

Після створення ООН деякі з адміністративних союзів, такі як, Міжнародна організація праці, Всесвітній поштовий союз, Міжнародний союз електрозв'язку, Міжнародний союз з телекомунікацій, Всесвітня метеорологічна організація, створена на базі Міжнародної метеорологічної організації, отримали статус спеціалізованих установ і ввійшли до системи ООН. Вони і до цього часу діють в цій якості. Система ООН включає саму ООН, її спеціалізовані установи, МАГАТЕ, допоміжні органи Генеральної Асамблеї на правах автономних організацій, що мають різний обсяг фінансової та адміністративної незалежності. До системи ООН також відноситься Всесвітня туристична організація і Світова організація торгівлі.

Окрім них до складу системи ООН входять і спеціалізовані установи, що були створені пізніше: Всесвітня організація інтелектуальної власності, Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Продовольча і Сільськогосподарська Організація Об'єднаних Націй та інші.

В сучасному міжнародному праві визначення спеціалізованої установи дано в статті 57 Статуту ООН. Згідно цієї статті спеціалізованим установам повинні бути притаманні чотири основні правові ознаки, а саме:

- 1) міждержавний характер угод про створення таких організацій;
- 2) широка міжнародна відповідальність в межах їх установчих актів;
- 3) здійснення співробітництва в спеціальних областях, таких як економічна, соціальна, культурна, гуманітарна та інші;
- 4) зв'язок з ООН [3, 21].

Лише сукупність всіх вищезгаданих рис надає міжнародній організації статус спеціалізованої установи ООН.

Отже, статут спеціалізованої установи повинен мати міжурядовий характер. Це означає, що установчий акт спеціалізованої установи ООН повинен укладатися лише на рівні держав. Як відомо з теорії міжнародного права, існують основні та похідні суб'єкти. Похідні суб'єкти створені волею основних суб'єктів міжнародного права, тобто державами. Саме до похідних і належать міжнародні організації, а відповідно їй спеціалізовані установи ООН. Їхнє існування повинно ґрунтуватися на волі основних суб'єктів міжнародного права, а саме, держав. Щодо міжнародних організацій, то, наприклад, Статут ООН не надає цій організації права створювати спеціалізовані установи. Він лише дає можливість проявити "ініціативу в тому, щоб зацікавлені держави розпочали переговори про створення будь-яких нових спеціалізованих установ" (ст.59) [4, 16]. Проте у міжнародно-правовій практиці є й винятки. Так, Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) була створена у 1966 році на основі резолюції 2152 (XXI) Генеральної Асамблеї ООН [5, 40]. Проте ЮНІДО спочатку була створена не в якості спеціалізованої установи, а як центральний координуючий орган у сфері допомоги промислового розвитку країн, що розвиваються, і лише у квітні 1979 року Конференція з перетворення ЮНІДО в спеціалізовану установу затвердила її Статут.

Друга ознака спеціалізованої установи – деліктоздатність, тобто здатність нести міжнародну відповідальність. Вона свідчить про те, що організація повинна нести міжнародну відповідальність у певних сферах, що передбачено в першу чергу Статутом ООН у статті 57 [6, 15)]. Згідно положень цієї статті спеціалізовані установи несуть широку міжнародну відповідальність. Обсяг і межі міжнародно-правової відповідальності спеціалізованих установ прямо залежні від сфери їх діяльності, об'єму правосуб'єктності та природи походження. Щодо питання

відповідальності спеціалізованих установ ООН існують різні точки зору. Так Малінін С.А., опускає в характеристиці спеціалізованої установи таку ознаку як “широка міжнародна відповідальність в рамках їх компетенції” [7, 87]. В роботах деяких інших вчених-міжнародників ця ознака розглядається як непряма вказівка на універсальність спеціалізованих установ й вони вважають необхідним виділяти цю ознаку [8, 5; 9, 401]. Фактично, міжнародна відповідальність є однією з основних ознак суб’єктів міжнародного права. Отже, вона є і загальною ознакою міжнародної організації чи, в даному випадку, спеціалізованої установи.

Здійснення співробітництва в спеціальній області – це третя ознака спеціалізованих установ, що звужує їх функції та можливості лише до певної області діяльності, будь це культура, економіка чи сільське господарство. Це передбачається установчим актом.

Остання ж ознака – договір про співробітництво з ООН – виділяє спеціалізовані установи в окрему групу міжнародних організацій. Адже договір з ООН є особливою ознакою спеціалізованих установ, притаманною лише їм, що передбачено тією ж статтею 57 Статуту ООН. Предметом договору є умови зв’язку спеціалізованих установ з ООН. Ініціатива укладення угоди належить спеціалізованій установі. Як правило договір від імені ООН укладає ЕКОСОП, а від імені установи – конференція чи конгрес. Після підписання договір затверджується Генеральною Асамблеєю ООН та вищим органом спеціалізованої установи. За своєю природою договір з ООН – це міжнародний договір. Згідно умов такого договору Організація Об’єднаних Націй визнає певну організацію спеціалізованою установою в рамках системи ООН. Всі договори спеціалізованих установ з ООН схожі за своєю структурою. В них розглядаються питання щодо їх визнання, координації діяльності та співробітництва в адміністративній, статистичній та технічній сферах, взаємного представництва, пропозицій про включення в порядок денний, рекомендацій, щорічної доповіді, інформації та документації, допомоги

ООН, передачі технологій, підопічних та несаможітних територій, можливості звернення за консультативним висновком до Міжнародного Суду, відносин з іншими установами, що входять в систему ООН, регіональних та місцевих відділень, персоналу, бюджетних та фінансових питань, пропусків ООН. На прикладі Угоди про взаємовідносини між ООН та ЮНІДО можна виділити наступні види діяльності спеціалізованих установ економічного характеру:

1) співробітництво з ООН, її органами та спеціалізованими установами (ст.2 Угоди між ООН і ЮНІДО);

2) надання консультацій та іншої технічної допомоги ООН (ст.5 Угоди між ООН і ЮНІДО);

3) обмін інформацією та документацією між ООН та спеціалізованою установою (ст. 5 Угоди між ООН і ЮНІДО);

4) надання щорічного звіту про свою діяльність (ст.6 Угоди між ООН і ЮНІДО);

5) надання ООН інформації, спеціальних доповідей та досліджень, допомоги на її запит (ст.8 Угоди між ООН і ЮНІДО);

6) співробітництво при наданні технічної допомоги (ст.9 Угоди між ООН і ЮНІДО);

7) надання будь-якої інформації на запит Міжнародного Суду (ст.12 Угоди між ООН і ЮНІДО);

8) укладення угод з ООН та іншими спеціалізованими установами, міжурядовими організаціями (ст.13 Угоди між ООН і ЮНІДО);

9) проведення взаємних з ООН консультацій з різних питань (ст.14 Угоди між ООН і ЮНІДО);

10) співпраця з ООН у сфері обміну персоналом (ст.15 Угоди між ООН і ЮНІДО).

Всі ці дії спеціалізовані установи можуть здійснювати лише в межах своєї компетенції, що передбачено в їх установчих актах. Міжнародна організація починає функціонувати лише після вступу її статуту в дію. В

історії виникнення та розвитку спеціалізованих установ ООН мали місце досить великі проміжки часу між моментом підписання установчого акту та початком вступу його в силу. Так, Статут Всесвітньої організації з охорони здоров'я (ВООЗ) був підписаний ще в 1946 році, а вступив в силу в 1948 році; Статут ЮНІДО був підписаний в 1979 році, а почав діяти лише в 1985.

Отже, спеціалізована установа ООН – це міжурядова організація універсального характеру, що здійснює співробітництво в спеціальних областях і пов'язана з ООН. Вона здійснює свою діяльність на постійній основі, що забезпечується цілою низкою органів. В установчих актах цих організацій не передбачено строк їх дії та процедура ліквідації. Як відомо, від 1945 року припинила своє існування лише Міжнародна організація у справах біженців. Але ця установа і була створена в грудні 1946 року як тимчасова організація [10, 21]. В основі діяльності спеціалізованих установ, так само як і будь-якої іншої міжнародної організації, покладений принцип суверенної рівності держав. Вони не можуть мати наднаціональний характер, бо це суперечить одному із основних принципів міжнародного права – принципу поваги державного суверенітету. Фактично, суверенні держави-члени делегують спеціалізованим установам частину повноважень для співробітництва в певній сфері. Коли мова йде про спеціалізовані економічні установи, то це повноваження в економічній сфері. Проте такий погляд на спеціалізовані установи ООН не є єдиним.

Так, згідно думки Лабейри-Менахема, спеціалізовані установи в своїй якості похідних суб'єктів права відрізняються від держав, основних суб'єктів права, своєю природою. Вони одночасно є і унітарними, і складними утвореннями, адже їх складові, тобто держави-члени, також є суб'єктами міжнародного права. З цієї точки зору їх справді можна вважати федеративними утвореннями.

Лабейри-Менахем вважає, що в спеціалізованих установах закладено два основних принципи федералізму, а саме принцип участі та принцип федералізму. Відповідно до першого, держави-члени користуються вирішальним голосом у всіх рішеннях, що виносяться організацією в якості спільних. Згідно з другим, спеціалізована установа дотримується в повній мірі прав держав з усіх питань, що залишені в їх компетенції установчими актами [11, 66]. Така думка автора іде в розріз із традиційними поглядами на природу спеціалізованої установи. Проте, здається, він досить штучно співвідносить державний федералізм в союзній суверенній державі та міжнародну співпрацю в певних областях, що здійснюється через спеціалізовану устанovu.

Не дивлячись на угоду з ООН, спеціалізовані установи є досить самостійними міжнародними організаціями. Зв'язок з ООН виражається в тому, що за установами визнається право надавати рекомендації "із узгодження політики та діяльності спеціалізованих установ" [12, 19]. Як вже згадувалося вище, сфера діяльності спеціалізованих установ визначається установчим актом – міжнародним договором, що приймається державами-членами шляхом встановленої процедури.

ООН має певний контроль над спеціалізованими установами, що проявляється в наданні ООН права затверджувати фінансові угоди й розглядати річні бюджети [13, 55]. Спеціалізовані установи в основному пов'язані з ЕКОСОП. Вже згадувалося вище, що зв'язок з ООН встановлюється та формується угодою, котру укладає Економічна і соціальна рада (ЕКОСОП) з організацією, й затверджує Генеральна Асамблея ООН (ГА ООН). Ця угода створює правову основу для співпраці ООН із даною спеціалізованою установою. Статутом ООН передбачено, що організація може давати рекомендації щодо узгодження політики та діяльності спеціалізованої установи (ст.58) [14, 16]. ЕКОСОП уповноважена узгоджувати діяльність спеціалізованих установ шляхом консультацій та рекомендацій, а також застосовувати заходи для

отримання регулярних звітів, забезпечувати взаємне представництво Ради та установ для участі в обговоренні питань у Раді, її Комісіях та в спеціалізованих установах. На сесіях ЕКОСОР обговорюються питання, що стосуються діяльності спеціалізованих установ: доповіді спеціалізованих установ, питання щодо зв'язку зі спеціалізованими установами. Щорічна доповідь ЕКОСОР містить спеціальний розділ: "Питання координації взаємовідносин зі спеціалізованими установами". Так, наприклад, у щорічній доповіді ЕКОСОР за 2004 рік відповідна глава була присвячена впровадженню гендерного підходу у всі стратегії та програми спеціалізованих установ системи ООН. Другим пунктом цієї ж глави став скоординований та комплексний підхід системи ООН до сприяння розвитку сільських районів країн, що розвиваються [15].

У договорах, укладених з спеціалізованими установами, передбачається обмін необхідною інформацією та документацією, містяться зобов'язання враховувати рекомендації ООН й повідомляти про заходи по їх впровадженню, узгодженню програм діяльності.

Аналіз Статуту ООН дає можливість зробити висновок про те, що однією із важливих цілей цієї міжнародної організації є співробітництво в розв'язанні міжнародних проблем економічного характеру (ст. 1) [16, 5]]. Необхідно зазначити, що система спеціалізованих установ ООН має найрозгалуженішу структуру елементів економічного характеру [17, 14]. За якими ж саме ознаками можна віднести ту чи іншу установу до спеціалізованих установ економічного характеру?

У вітчизняній та зарубіжній міжнародно-правовій літературі існує декілька класифікацій спеціалізованих установ економічного характеру.

Наприклад, відомий російський дослідник Ю.М.Колосов класифікує їх за критерієм сфери діяльності на такі групи:

1) організації соціального характеру – Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ);

2) організації культурного та гуманітарного характеру – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ);

3) економічні організації – Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО);

4) фінансові організації – Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ);

5) організації в сфері сільського господарства – Продовольча і сільськогосподарська Організація Об'єднаних Націй (ФАО), Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР);

6) організації в сфері транспорту та зв'язку – Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародна морська організація (ІМО), Всесвітній поштовий союз (ВПС), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ);

7) організації в сфері метеорології – Всесвітня метеорологічна організація (ВМО) [18, 254].

Оскільки об'єктом нашого дослідження є економічні установи, то зупинимося безпосередньо на них.

Міжнародна економічна організація – це створене на основі міжнародної угоди у відповідності з міжнародним правом, структурно організоване, постійно діюче об'єднання суверенних держав, що координує їхню економічну політику у певних галузях і наділене для цього статусом суб'єкта міжнародного права. Саме таке визначення наводить С.А.Войтович. Також він виділяє основні риси, що мають бути притаманні міжнародним економічним організаціям, до яких належать і спеціалізовані економічні установи ООН:

1) створення на основі міжнародної угоди згідно з нормами міжнародного права;

- 2) членство незалежних держав;
 - 3) постійне функціонування;
 - 4) система органів;
 - 5) мета – координація економічного співробітництва у певних галузях;
- б) міжнародна правосуб'єктність [19, 14].

До “певних галузей” С.А.Войтович відносить фінансову, промислову, сільськогосподарську та інтелектуальної власності, а відповідно до спеціалізованих економічних установ – Групу Світового Банку (МБРР, МФК, МАР, БАГІ), МВФ, ФАО, ВОІВ, МФСР та ЮНІДО.

Викладачі Паризької Сорбонни, вчені зі світовим іменами Д.Карро та П.Жюйар, відносять до спеціалізованих економічних установ системи ООН взагалі лише МВФ та МБРР [20, 19].

Треба зазначити, що сам термін “економічний” спеціально обговорювався на Конференції в Сан-Франциско 1945 року. Згідно з рішенням Комітету III/3 він охоплює міжнародну торгівлю, фінанси, зв'язок та транспорт [21, 273]. Саме частково спираючись на таке рішення Конференції базує свою класифікацію спеціалізованих установ російська вчена О.О.Шибасева, поділяючи їх на три основні групи – установи економічного характеру, соціального та культурно-гуманітарного. До економічних відповідно належать МВФ, МБРР, МФК, МАР, ІКАО, ІМО, ВПС, МСЕ, ВМО, МФСР, ЮНІДО, ФАО, тобто економічні та техніко-економічні. Але така класифікація є досить нечіткою.

Спираючись на рішення Конференції та вищезгадані класифікації відомих вчених-міжнародників, найраціональніше, на думку автора, було б спеціалізовані установи ООН, котрі здійснюють свою діяльність в економічній сфері, поділити на дві окремі групи:

- 1) безпосередньо економічні;
- 2) установи економічного характеру.

Безпосередньо економічні установи здійснюватимуть свою діяльність в сферах безпосередньо пов'язаних з економікою, а саме: валютно-кредитній, зв'язку, транспорту. Щодо сфери торгівлі, то жодна із спеціалізованих установ ООН не спеціалізується в даній області економіки. Але в порівнянні з 1945 роком, коли приймалося рішення про Конференції, з'явилася нова спеціалізована установа, що здійснює свою діяльність в сфері економіки, в секторі промислового розвитку – ЮНІДО. Її також можна віднести до безпосередньо економічних, адже вона створена з метою подолання економічної відсталості та побудови економічного фундаменту для формування держави.

Тоді можна провести ще й внутрішню класифікацію безпосередньо економічних установ за сферою діяльності:

- 1) промислового розвитку - ЮНІДО;
- 2) фінансів – МБРР, МВФ, МАР, МФК, БАГІ;
- 3) зв'язку та транспорту - ІКАО, ІМО, ВПС та МСЕ.

До установ економічного характеру належатимуть ті, що непрямо чи дотично пов'язані в своїй діяльності з економічною сферою: ВМО, МФСР, ФАО та ВОІВ.

Так, ВОІВ відноситься до установ економічного характеру, а не безпосередньо економічних, бо вона лише опосередковано через сектор промислової власності (захист прав на винаходи, товарні знаки, промислові зразки і моделі) пов'язана із економічною сферою. Фактично, її можна віднести як до установ економічного характеру, так і до гуманітарних, зважаючи на те, що її діяльність полягає в захисті авторських прав та патентування.

МФСР, як і ФАО, - це організації сільськогосподарської сфери, які пересікаються в своїй діяльності з безпосередньою економікою в секторі вдосконалення виробництва продовольства та його фінансування.

ВМО за своєю діяльністю швидше є технічно-інформаційною, а перетинається з економікою в секторі використання метеорології в авіації, судноплаванні і т.д.

Отже, спеціалізовані економічні установи системи ООН – це широко розгалужена система організацій, створених на основі міжнародного договору незалежними державами на постійній основі згідно з нормами міжнародного права з метою координації економічного співробітництва між державами-членами в сфері міжнародної торгівлі, промислового розвитку, фінансів, зв'язку та транспорту. Вони сприяють розвитку співробітництва між державами у економічній сфері та координують їх діяльність, відрізняючись між собою за характером діяльності, впливом на міжнародні економічні відносини. Їх основною відмінністю від інших міжнародних економічних організацій є зв'язок з ООН через договір, котрий укладається спеціалізованими установами з ЕКОСОП, в якому розглядаються питання щодо їх визнання, координації діяльності та співробітництва в адміністративній, статистичній та технічній сферах, взаємного представництва, пропозицій про включення в порядок денний, рекомендацій, щорічної доповіді, інформації та документації, допомоги ООН, передачі технологій, підопічних та несаможітних територій, можливості звернення за консультативним висновком до Міжнародного Суду, відносин з іншими установами, що входять в систему ООН, регіональних та місцевих відділень, персоналу, бюджетних та фінансових питань, пропусків ООН та інші.

Використані джерела:

1. Дмитрієв А.І., Мацко А.С., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Практикум. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.

2. Шibaева Е.А., Поточный М. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций. – М.:Изд-во МГУ, 1982. – 166 с.
3. Действующее международное право: в 3-х томах. Т.1. – М.: МНИП, 1999. – 859 с.
4. Действующее международное право: в 3-х томах. Т.1. – М.: МНИП, 1999. – 859 с.
5. Хлестов О.Н., Родионов Ю.А. ЮНИДО (Организация Объединенных Наций по промышленному развитию). – М.: Международные отношения, 1990. – 184 с.
6. Действующее международное право: в 3-х томах. Т.1. – М.: МНИП, 1999. – 859 с.
7. С.А.Малинин. Юридическая природа и правовой статус специализированных учреждений ООН.// Советское государство и право. – №11 – 1958. – С. 83-92.
8. Рубаник К.П. Международно-правовые проблемы ЮНЕСКО – М.: Международные отношения, 1969. – 166 с.
9. Л. Оппенгейм. Международное право: Т.1 <<http://www.humanities.edu.ru>>.
10. Шibaева Е.А. Специализированные учреждения ООН (Международно-правовые аспекты). – М.: “Международные отношения”, 1966. – 112 с.
11. Лабейри-Менахем. Специализированные учреждения Организации Объединенных Наций. – М.: Иностран. лит., 1955. – 236 с.
12. Шibaева Е.А. Специализированные учреждения ООН (Международно-правовые аспекты). – М.: “Международные отношения”, 1966. – 112 с..
13. Бобров Р.В., Малинин С.А. Организация Объединенных Наций: Международно-правовой очерк. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. – 84 с.

14. Действующее международное право: в 3-х томах. Т.1. – М.: МНИП, 1999. – 859 с.
15. Официальные отчеты Генеральной Ассамблеи, 59 сессия, Дополнение №3 (A/59/3/Rev.1) <<http://www.un.org>>.
16. Действующее международное право: в 3-х томах. Т.1. – М.: МНИП, 1999. – 859 с.
17. С.А.Войтович. Система та право міжнародних економічних організацій.// Український часопис міжнародного права. – 2002. - №1. – С. 12-24.
18. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000. – 720 с.
19. С.А.Войтович. Система та право міжнародних економічних організацій.// Український часопис міжнародного права. – 2002. - №1. – С.12-24.
20. Карро Д., Жюйар П. Международное экономическое право. Учебник. – М.: Международные отношения, 2002. – 608 с.
21. Documents of the United Nations. Conference on International Organization San Francisco, 1945. Vol. X. Commission II General Assembly <<http://www.un.org>>.

Стаття рекомендована до друку кафедрою конституційного та адміністративного права Юридичного факультету ТДЕУ (протокол №3 від 21.11.2005 року).

Vilchack Y.M. The notion and the classification of the specialized economic agencies of the UN system.

3.01.2006